

Uluslararası Demiryolu Eşya Taşıma Sözleşmesine İlişkin Tektip Kurallar

(CIM-Sözleşmenin B Ana Eki)

Birinci Fasıl Genel

Birinci Madde Uygulama alanı

- § 1 İş bu Tektip Kurallar, eşyanın teslim alındığı yer ile teslim edilmesi için öngörülen yerin iki farklı üye Devlette bulunması halinde, bütün ivazlı demiryoluyla eşya taşıma sözleşmelerine uygulanır. Sözleşmedeki tarafların merkezi ve milliyeti ne olursa olsun aynı şekilde uygulanır.
- § 2 İşbu Tektip Kurallar, eşyanın teslim alındığı yer ile teslimi için öngörülen yerin, en azından birinin bir üye Devlet olduğu iki farklı Devlette bulunması ve sözleşme taraflarının sözleşmenin bu Tektip kurallara tabi olduğu konusunda anlaşmaları halinde, ivazlı demiryolu eşya taşımalarına uygulanır.
- § 3 Tek bir taşıma sözleşmesine konu teşkil eden uluslararası bir taşımanın, sınır ötesi demiryolu taşımasına ilave olarak, bir üye Devletin dahili trafiğinde denizcilik yolu veya karayolu ile taşımayı içermesi halinde, iş bu Tektip Kurallar uygulanır.
- § 4 Tek bir taşıma sözleşmesine konu teşkil eden uluslararası bir taşımanın, demiryolu taşımasına ilave olarak, denizyolu ile taşımayı veya dahili denizcilik yoluyla sınır ötesi taşımayı içermesi halinde, iş bu Tektip Kurallar , eğer denizyolu taşıması veya dahili denizcilik yoluyla taşıma, Sözleşmenin 24.madde § 1’de öngörülen hatlar listesine kaydedilmiş hatlarda gerçekleştiriliyorsa, geçerlidir.
- § 5 İş bu Tektip Kurallar, sınırdaş Devletlerin toprağında bulunan garlar arasındaki taşımalara, bu garların alt yapısının bu Devletlere veya bunların tek birine bağlı bir veya birçok alt yapı idarecileri tarafından yönetilmesi halinde, uygulanmaz.
- § 6 Uluslararası direkt demiryolu eşya taşımasına ilişkin ve iş bu Tektip Kurallarla karşılaştırılabilir türden bir sözleşme Tarafı, her Devlet, Sözleşmeye üyelik talebini göndermesi halinde, sadece kendi toprağı üzerinde bulunan demiryolu altyapısının bir kısmında gerçekleştirilen taşımalara bu Tektip Kuralları uygulayacağına dair bildirimde bulunabilir. Demiryolu altyapısının bu kısmı, açıkça belirlenmelidir ve bir üye Devletin demiryolu altyapısı ile bağlantısı yapılmalıdır. Bir Devlet yukarıda belirtilen bildirim yaptığı takdirde, bu Tektip Kurallar sadece;
- a) eşyanın teslim alındığı yer veya teslim edileceğı yerin ve taşıma sözleşmesinde öngörülen güzergahın, belirtilen altyapıda bulunması,
- b) tanımlanmış altyapının, iki üye Devletin altyapısına bağlanması ve transit bir taşıma için güzergah olarak taşıma sözleşmesinde öngörülmüş olması şartıyla uygulanır.

§ 7 Paragraf 6'e göre bir bildirimde bulunmuş Devlet, depozitere bilgi vermek suretiyle her an bundan vazgeçebilir. Bu vazgeçme, depoziterin üye Devletlere bunu bildirdiği tarihten bir ay sonra gerçekleşir. Beyan, 6.paragraf, birinci aşamada belirtilen sözleşmenin, bu Devlet için yürürlükte olmadığı takdirde sonuçsuz olur.

Madde 2

Kamu hukuku talimatları

İş bu Tektip Kuralların uygulandığı taşımalar, kamu hukuku talimatlarına, özellikle,tehlikeli eşyaların taşınmasına ilişkin talimatlar ile gümrük hukuku talimatlarına ve hayvanların korunmasına ilişkin talimatlara tabi kalır.

Madde 3

Tanımlar

İş bu Tektip Kurallar içinde:

- a) "Taşımacı" terimi, bu Tektip Kurallar gereği göndericinin taşıma sözleşmesi yaptığı, akitçi taşımacıyı veya bu sözleşme bazında sorumlu olan takip eden taşımacıyı belirtir.
- b) "Taşeron taşımacı", gönderici ile taşıma sözleşmesi yapmamış, ancak, a) bendinde belirtilen taşımacının, demiryolu taşımalarının gerçekleştirilmesini tamamen veya kısmen kendisine bıraktığı taşımacıyı belirtir.
- c) "Genel taşıma koşulları", her üye Devlette yürürlükte bulunan genel koşullar veya, yasal tarifeler şeklindeki, ve taşıma sözleşmesinin akdedilmesi ile, bunun tamamlayıcı bir kısmı haline gelen taşımacının koşullarını belirtir.
- d) "İntermodal taşıma ünitesi", konteynerleri, hareketli kasaları, yarı römorkları veya intermodal taşımada kullanılan benzer diğer yükleme ünitelerini belirtir.

Madde 4

Aykırılıklar

§ 1 Üye Devletler, aralarında diğer bir gar olmadığı takdirde, sadece, sınırın karşılıklı iki tarafında bulunan iki gar arasında gerçekleştirilen taşımalar için iş bu Tektip Kurallara aykırılıklar öngören anlaşmalar akdedebilirler.

§ 2 Üye olmayan bir Devletten transit geçen iki üye Devlet arasında yapılan taşımalar için ilgili Devletler, iş bu Tektip Kurallara aykırı olan anlaşmalar akdedebilirler.

§ 3 § § 1 ve 2'de belirtilen anlaşmalar Uluslararası Demiryolu Taşımaları için Hükümetlerarası Örgüte, yürürlüğe girişleri ile birlikte bildirilir. Örgütün Genel sekreteri, bunu üye Devletlere ve ilgili kuruluşlara bildirir.

Madde 5

Zorlayıcı hukuk

İş bu Tektip Kurallarda aksi bir hüküm hariç, bu Tektip Kurallara doğrudan veya dolaylı olarak aykırılık teşkil eden her şart geçersiz ve yok kabul edilir. Böylesi şartların yok kabul edilmesi, taşıma sözleşmesinin diğer hükümlerinin yok kabul edilmesine neden olmaz. Buna karşın, bir taşımacı, iş bu Tektip Kurallar ile öngörülenlerden daha ağır bir sorumluluk ve görevler üstlenebilir.

Fasıl II

Taşıma sözleşmesinin akdi ve ifası

Madde 6

Taşıma sözleşmesi

§ 1 Taşıma sözleşmesi ile, taşımacı, eşyayı varış yerine ivazlı taşımayı ve onu alıcıya orda teslim etmeyi taahhüt eder.

§ 2 Taşıma sözleşmesi, tektip modelde olan bir taşıma belgesi ile ortaya konulmalıdır. Ancak, taşıma belgesinin yokluğu, düzensizliği veya kaybı, iş bu Tektip Kurallara tabi kalan sözleşmenin ne varlığını ne de geçerliliğini etkilemez

§ 3 Taşıma belgesi, gönderici ve taşımacı tarafından imzalanır. İmza yerine, damga, hesap makinesi kaydı veya başka her uygun yöntem kullanılabilir.

§ 4 Taşımacı, taşıma belgesinin ikinci nüshası üzerine, uygun bir şekilde, eşyanın teslim alındığını onaylamalı ve göndericiye ikinci nüshayı vermelidir.

§ 5 Taşıma belgesinin konşimento değeri yoktur.

§ 6 Bir taşıma belgesi, her gönderi için düzenlenmelidir. Gönderici ve taşımacı arasında tersi bir anlaşma yoksa, bir taşıma belgesi sadece tek bir vagon yüküne ilişkin olabilir.

§ 7 Avrupa Topluluğunun gümrük sahasını veya ortak transit usulünün geçerli olduğu sahayı içeren bir taşıma durumunda, her gönderi için madde 7'nin gerekliliklerine cevap veren bir taşıma belgesi düzenlenmelidir.

§ 8 Uluslararası taşımacılar dernekleri, uluslararası müşteri dernekleri ve üye Devletlerdeki gümrük konusunda yetkili organlar ile kendi gümrük yasasında yetki

sahibi her tür hükümetlerarası bölgesel ekonomik entegrasyon örgütleri ile mutabık kalarak Tektip taşıma belgesi modelleri düzenleyebilirler.

§ 9 İkinci nüshası da dahil olmak üzere, taşıma belgesi, okunaklı yazı işaretlerine çevrilebilen elektronik veri kaydı şeklinde düzenlenebilir. Verilerin kaydı ve işlenmesi için kullanılan usuller, özellikle bu verilerle temsil edilen taşıma belgesinin tanıtlama gücü konusunda işlevsel açıdan eşdeğer olmalıdır.

Madde 7

Taşıma belgesinin içeriği

§ 1 Taşıma belgesi aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- a) Düzenlendiği yer ve tarih
- b) Göndericinin adı ve adresi
- c) Taşıma sözleşmesini akdeden taşımacının adı ve adresi
- d) c) bendinde belirtilen taşımacı değilse, eşyanın gerçekte teslim edildiği kişinin adı ve adresi
- e) Eşyanın teslim alındığı yer ve tarihi
- f) Teslim yeri
- g) Alıcının adı ve adresi
- h) Eşya cinsinin ve ambalaj türünün adı, tehlikeli eşyalar için, Tehlikeli Eşyaların Uluslararası Taşınmasına ilişkin Yönetmelik RID'de öngörülen ifadesi
- i) Koli adedi ve parça eşyaların tanımlanması için gerekli özel numaralar ve işaretler
- j) Tam vagonla taşıma durumunda vagon numarası
- k) Kendi tekerlekleri üzerinde seyreden demiryolu aracı eşya olarak taşımaya verilmişse, numarası
- l) Ayrıca, intermodal taşıma ünitesi durumunda, kategorisi, numarası veya tanımlanmaları için gerekli diğer nitelikleri
- m) Eşyanın brüt ağırlığı veya başka şekillerde ifade edilen eşya miktarı

- n) Gümrük veya diğer idari makamlarca istenilen taşıma belgesine iliştilmiş veya usulüne uygun şekilde belirtilmiş bir makamın nezdinde, veya sözleşmede belirtilen bir organ nezdinde taşımacının tasarrufunda tutulmuş dokümanların detaylı dökümü.
- o) Alıcı tarafından ödenmesi gerektiği ölçüde, taşımaya ait ücretler (taşıma ücreti, ek masraflar, gümrük vergileri ve sözleşmenin akdinden teslim katar doğan diğer masraflar) veya, masrafların alıcı tarafından borçlanıldığını gösterir diğer tüm bilgiler.
- p) Tüm aksi şartlara karşın, taşımanın iş bu Tektip Kurallara tabi olduğuna dair bilgi

§ 2 Gerektiğinde, taşıma belgesi, ayrıca aşağıdaki bilgileri de içerebilir:

- a) Birbirini takip eden taşımacılar tarafından yapılan taşıma durumunda, taşıma belgesine kaydına izin vermiş olması halinde, eşyayı teslim etmesi gereken taşımacı,
- b) Göndericinin yüklediği ücretler
- c) Eşyanın tesliminde tahsil edilecek rambursman
- d) Eşyanın beyan edilen değeri ve teslimde özel kıymeti temsil eden tutar
- e) Taşımanın gerçekleştirilmesi için kararlaştırılmış süre
- f) Kararlaştırılan güzergah
- g) Nakliyeciyeye verilen § 1 n) bendinde belirtilmemiş belgelerin bir listesi
- h) Göndericinin vagon üzerine vurduğu mühürlerin adedi ve adına ilişkin kayıtları

§ 3 Taşıma sözleşmesindeki taraflar, yararlı gördükleri diğer her tür bilgiyi taşıma belgesine kaydedebilirler.

Madde 8

Taşıma belgesi üzerine yazılmış bilgiler için sorumluluk

§ 1 Gönderici :

- a) kendisi tarafından taşıma belgesi üzerine yazılan bilgilerden, yanlış noksan veya her biri için ayrılan yerlerden başka yerlere yazılmasından veya

b) RID'nin gerektirdiği bilgileri yazmamasından dolayı taşımacınının maruz kaldığı tüm masraf ve zararlardan sorumludur.

§ 2 Göndericinin talebi üzerine, taşımacı taşıma belgesi üzerine ibareler kaydederse, tersi ispatlanıncaya kadar, göndericinin hesabına hareket eden olarak kabul edilir.

§ 3 Taşıma belgesi madde 7, § 1, bent p)' de öngörülen bilgiyi içermiyor ise, taşımacı, bu bilginin ihmalinden dolayı hak sahibinin maruz kaldığı tüm masraf ve zararlardan sorumludur.

Madde 9

Tehlikeli eşyalar

Gönderici RID' nin gerektirdiği kayıtları ihmal ettiği taktirde, teslim alma anında eşyanın tehlikelilik niteliği bilgisine sahip olması durumu hariç, taşımacı, tazmine konu edilmeksizin, eşyayı her an, şartlara göre boşaltabilir veya imha edebilir, veya zararsız kılabilir.

Madde 10

Ücretlerin ödenmesi

§ 1 Gönderici ile taşımacı arasında aksine bir sözleşme olması durumu hariç, ücretler (taşıma ücreti, ek masraflar, gümrük vergileri ve sözleşmenin akdinden teslimine kadar geçen sürede meydana gelen diğer ücretler) gönderici tarafından ödenir.

§ 2 Gönderici ile taşımacı arasındaki bir sözleşme gereği, ücretlerin alıcı tarafından üstlenildiği ve alıcının taşıma belgesini çekmediği, ne madde 17, § 3'e göre haklarını kullandığı, ne de madde 18'e göre taşıma sözleşmesini değiştirmediği takdirde, gönderici ücretlerin ödemesinden sorumlu kalır.

Madde 11

Tetkik

§ 1 Taşımacı, taşıma koşullarına uyulup uyulmadığını ve gönderinin, gönderici tarafından taşıma belgesi üzerine konulan kayıtlara cevap verip vermediğini her an tetkik etme hakkına sahiptir. Tetkik gönderinin içeriğine ilişkin olduğunda, mümkün olduğu ölçüde hak sahibinin nezdinde yapılır; bunun mümkün olmaması halinde, taşımacı, tetkikin gerçektelediği Devletin yasa ve talimatlarında başka hükümler olmaması durumunda, iki bağımsız şahit çağırır.

§ 2 Gönderi taşıma belgesinde yazılı kayıtlara cevap vermiyorsa, veya koşullu olarak kabul edilen eşyaların taşınmasına ilişkin hükümlere uyulmamışsa, tetkikin sonucu eşyaya refakat eden taşıma belgesi ikinci nüshası üzerinde belirtilmelidir ve, eğer taşımacı taşıma belgesinin ikinci nüshasını hala elinde tutuyorsa, aynı zamanda bunun üzerinde de belirtilmelidir. Bu durumda, tetkikten doğan ücretler, peşinen ödenmedikçe eşyaya yüklenir.

- § 3** Yüklemei gönderici yaptığı takdirde, göndericinin eşyanın ve ambalajın durumunu, koli adedi , markaları ve numaraları ile ağırlığı veya başka türlü ifade edilmiş miktara ilişkin taşıma belgesindeki ifadelerin doğru olup olmadığının taşımacı tarafından tetkik edilmesini isteme hakkı vardır. Taşımacı, ancak bunu yapmak için uygun araçları olması halinde tetkiki yapmak zorundadır. Taşımacı tetkik ücretlerinin ödenmesini talep edebilir. Tetkiklerin sonucu taşıma belgesi üzerine işlenir.

Madde 12

Taşıma belgesinin ispat gücü

- § 1** Taşıma belgesi aksi ispatlanıncaya kadar, taşıma sözleşmesinin akdine ve koşullarına ve eşyanın taşımacı tarafından teslim alındığına esas kabul edilir.
- § 2** Yüklemei taşımacı yaptığı takdirde, taşıma belgesi, aksi ispatlanıncaya kadar, taşıma belgesinde belirtilen eşyanın ve ambalajın durumuna veya böyle bilgiler yok ise, taşımacının teslim aldığı anda görünürde iyi durumda olduğuna, koli adedi , markaları ve numaraları ile brüt kütlesi veya başka türlü ifade edilmiş miktara ilişkin taşıma belgesindeki ifadelerin doğruluğuna esas teşkil eder.
- § 3** Yüklemei gönderici yaptığı takdirde, taşıma belgesi, aksi ispatlanıncaya kadar, taşıma belgesinde belirtilen eşyanın ve ambalajın durumuna veya böyle bilgiler yok ise görünürde iyi durumda olduğuna, ve sadece taşımacının tetkik etmiş olması ve taşıma belgesine tetkik sonucunu kaydetmiş olması halinde, § 2'de ifade edilen ibarelerin doğru olduğuna esas teşkil eder.
- § 4** Ancak taşıma belgesi, gerekçeli bir rezerv içermesi halinde esas teşkil etmez. Özellikle taşımacının gönderinin taşıma belgesi üzerine yazılı kayıtlara cevap verip vermediğini tetkik etmek için uygun araçları olmaması ile bir rezerv gerekçelenebilir.

Madde 13

Eşyanın yüklenmesi ve boşaltılması

- § 1** Gönderici ve taşımacı eşyanın yüklenmesi ve boşaltılmasının kime ait olduğuna karar verir. Böyle bir sözleşmenin olmaması halinde, tam vagonlar için yükleme göndericiye, ve teslimden sonra boşaltma alıcıya ait iken, koliler için yükleme ve boşaltma taşımacıya aittir.
- § 2** Gönderici kendisi tarafından yapılan hatalı yüklemenin tüm sonuçlarından sorumludur ve özellikle bundan dolayı taşımacının uğradığı zararı telafi etmesi gereklidir. Yanlış yüklemenin ispatı taşımacıya aittir.

Madde 14

Ambalaj

Gönderici, ambalaj kusuru gözle görülür ve teslim alma anında taşımacı tarafından bilinirken, taşımacının bu konuda rezervler koymaması halinde, eşyanın ambalajının kusuru veya ambalajının olmamasının neden olduğu tüm masraf ve zararlar için taşımacıya karşı sorumludur.

Madde 15

İdari formalitelerin tamamlanması

- § 1** Gümrük veya diğer idari makamlarca istenen formalitelerin tamamlanması amacıyla, eşyanın tesliminden önce, gönderici taşıma belgesine gerekli belgeleri eklemeli veya taşımacının emrine vermeli ve ona istenilen tüm bilgileri sağlamalıdır.
- § 2** Taşımacı bu belgelerin ve bilgilerin doğru ve yeterli olup olmadığını incelemekle sorumlu değildir. Gönderici, taşımacının hatası durumu hariç, bu belgelerin ve bilgilerin yokluğu, yetersizliği ve düzensizliğinden doğabilecek tüm zararlar için taşımacıya karşı sorumludur.
- § 3** Bu belgelerin yanlış kullanılmasının neden olduğu zarar veya kayıp, taşımacının kaçınmadığı veya engelleyemediği sonuçlara neden olmadıkça, taşımacı taşıma belgesi üzerinde belirtilen ve ilişkisinde bulunan veya kendisine verilmiş belgelerin kaybı veya yanlış kullanımının sonuçlarından sorumludur. Ancak, muhtemel tazminat eşyanın kaybı durumunda öngörüleni geçemez.
- § 4** Taşıma belgesi üzerine yazılı bir kayıt ile gönderici, veya madde 18, § 3'e göre bir talimat veren alıcı;
- a) gümrükler veya diğer idari makamlarca istenilen formalitelerin tamamlanmasında bulunmayı, veya, tüm bilgilerin temin etmek ve yararlı tüm açıklamaları yapmak için bir yetkilisi ile orada temsil edilmeyi;
- b) gümrükler veya diğer idari makamlarca istenilen formaliteleri bizzat kendisi yapmayı veya bunların gerçekleştiği Devletin yasa ve talimatlarının izin verdiği ölçüde bu formaliteleri bir yetkilisi tarafından yaptırmayı;
- c) formalitelerin gerçekleştiği Devletin yasa ve talimatlarının izin verdiği ölçüde, kendisi veya yetkilisinin gümrükler veya diğer idari makamlarca istenilen formalitelerin tamamlanmasında hazır bulunması halinde, gümrük vergileri ve diğer ücretlerin ödemesini yapmayı talep edebilir. Bu durumlarda, tasarruf hakkı olan, ne gönderici, ne de alıcı, ne de bunların yetkilisi eşyanın mülkiyetini alamaz.
- § 5** Gümrükler veya diğer idari makamlarca istenilen formalitelerin tamamlanması için, gönderici, yürürlükteki talimatların izin vermediği bir yeri belirtmişse, veya, bu formaliteler için yapılamayan bir başka işlem şekli istemiş ise, taşımacı, hak

sahibinin çıkarlarına en uygun görünen şekilde işlem yapar ve göndericiye alınan tedbirleri bildirir.

- § 6** Gönderici, gümrük ücretlerinin ödemesini üstlenmişse, taşımacı gümrük formalitelerini, kendi seçimine göre ister yolda, ister varışta yapabilir.
- § 7** Ancak, taşımacı, alıcı, varış yerinde yürürlükte bulunan talimatlarda öngörülmüş sürede taşıma belgesini çekmemiş ise taşımacı § 5'e göre işlem yapabilir.
- § 8** Gönderici, eşyaların ambalajı ve muşambalanması konusunda gümrük veya idari makamların talimatlarına uymak zorundadır. Gönderici, eşyaları bu talimatlara göre ambalajlamamış veya muşambalamamış ise, taşımacı bunu sağlayabilir; bundan doğan masraflar eşyaya yüklenir.

Madde 16

Teslim süresi

- § 1** Gönderici ve taşımacı teslim süresini kararlaştırır. Bir sözleşmenin olmaması durumunda, bu süre § 2 ile 4'den doğan sürenin üstünde olamaz
- § 2** § 3 ve 4 saklı kalmak kaydıyla, maksimum teslim süreleri izleyen sürelerdir:
- a) tam vagonlar için
- sevk süresi	12 saat
- taşıma süresi	her bölünmez 400 km'lik dilim için 24 saat
- b) parça eşyalar için
- sevk süresi	24 saat
- taşıma süresi	her bölünmez 200 km'lik dilim için 24 saat

Mesafeler kararlaştırılan güzergahla, bunun olmaması halinde, mümkün olan en kısa güzergahla ilgilidir.

- § 3** Taşımacı, aşağıdaki durumlarda, süreleri belirlenmiş ek süreler tespit edebilir.
- a) - ray aralığı farklı olan hatlardan,
- deniz veya dahili deniz taşımacılık yolundan,
- demiryolu bağlantısı yoksa karayolundan
- geçen gönderiler
- b) trafiğin anormal gelişimine veya anormal işletme güçlüklerine yol açan olağanüstü şartlar

Ek sürelerin miktarı Genel taşıma koşullarında yer almalıdır.

- § 4 Teslim süresi, eşyanın teslim alınması ile başlar; taşımacının hatası olmaksızın, bekleme süresi kadar uzatılır. Teslim süresi, Pazar günleri ve yasal tatil günleri askıya alınır.

Madde 17

Teslim

- § 1 Taşımacının taşıma sözleşmesinden doğan alacaklarının alındığını gösterir makbuz ve ödeme karşılığında, alıcıya taşıma belgesini vermesi ve öngörülen teslim yerinde eşyayı teslim etmesi gereklidir.
- § 2 Teslim yerinde yürürlükte olan talimatlar uyarınca yapıldıklarında:
- a) eşyanın, gümrük yetkililerine teslimi veya taşımacının muhafazasında bulunmuyorsa gümrük makamlarının sevk işyerlerine veya antrepolarına verilmesi;
  - b) eşyanın taşımacı nezdinde ambarlanması veya bir komisyoncu-göndericide veya bir genel ambarda depolanması.
- § 3 Eşyanın varış yerine gelişinden sonra, alıcı taşımacıdan taşıma belgesinin kendisine verilmesini ve eşyanın kendisine teslimini talep edebilir. Eğer eşyanın kaybolduğu saptanmış veya 29.madde, § 1'de öngörülen sürenin bitiminde gelmemiş ise, alıcı taşıma sözleşmesinden doğan haklarını taşımacıya karşı kendi adına kullanabilir.
- § 4 İleri sürdüğü bir zararı saptamak amacıyla istediği tetkikler yapılmadıkça, hak sahibi taşıma belgesini aldıktan ve taşıma belgesinden doğan alacakları ödedikten sonra dahi eşyayı kabul etmeyebilir.
- § 5 Eşya fazlası için, eşyanın teslimi, teslim yerinde yürürlükte bulunan talimatlara uygun olarak yapılır.
- § 6 Eşyaya yüklenen rambursmanın önceden tahsili yapılmadan, eşya teslim edilmiş ise, taşımacı, rambursmanın tutarı kadar göndericinin zararını, alıcıya rücu hakkı hariç, karşılamak zorundadır.

Madde 18

Eşyayı tasarruf etme hakkı

- § 1 Gönderici eşyayı tasarruf etmeye ve sonraki talimatlarla, taşıma sözleşmesini değiştirmeye hak sahibidir. Taşımacıdan özellikle, :
- a) eşyanın taşınmasını durdurmasını;
  - b) eşyanın teslimini ertelemesini;

c) eşyayı taşıma belgesinde yazılı olandan başka bir alıcıya teslim etmesini;

d) eşyayı taşıma belgesinde yazılı olandan başka bir yerde teslim etmesini talep edebilir.

§ 2 Taşıma belgesinin ikinci nüshası elinde dahi olsa, göndericinin taşıma sözleşmesini değiştirme hakkı, alıcının :

a) taşıma belgesini çektiği;

b) eşyayı kabul ettiği;

c) madde 17 §3'e göre haklarını kullandığı

d) § 3'e göre talimat vermeye yetkilendirildiği durumda biter; bu andan itibaren, taşımacı alıcının emir ve talimatlarına uymak zorundadır.

§ 3 Taşıma sözleşmesini değiştirme hakkı, taşıma belgesinin düzenlenmesinden sonra, belge üzerine gönderici tarafından aksi bir ibare yazılmamışsa, alıcıya aittir.

§ 4 Alıcının taşıma sözleşmesini değiştirme hakkı:

a) taşıma belgesini çektiği;

b) eşyayı kabul ettiği;

c) madde 17 §3'e göre haklarını kullandığı;

d) § 5'e göre eşyanın üçüncü şahsa teslim edilmesi talimatını verdiği ve bu şahsın madde 17 §3'e göre haklarını kullanmış olması halinde;biter.

§ 5 Alıcı eşyanın üçüncü şahsa teslim edilmesi talimatını vermiş ise, bu şahıs taşıma sözleşmesini değiştirmeye yetkili değildir.

Madde 19

Tasarruf hakkının ifası

§ 1 Gönderici veya, madde 18 § 3 durumunda alıcının, sonraki talimatlarla, taşıma sözleşmesini değiştirmeyi istemesi halinde, değişikliklerin kaydedilmesi gereken taşıma belgesinin ikinci nüshasını taşımacıya ibraz etmelidir.

§ 2 Gönderici veya, madde 18 § 3 durumunda alıcının, sonraki değişikliklerin ifasının yarattığı ücret ve zararlar için taşımacıyı tazmin etmelidir.

§ 3 Sonraki değişikliklerin ifası, yapılabilir, kesin ve bu değişiklikleri yapması gereken kişiye talimatların ulaştığı anda mantıklı olarak istenebilir olmalı ve özellikle taşıma kuruluşunun normal işletmesine ne engel teşkil etmeli ne de diğer gönderilerin gönderici ve alıcılarına zarar getirmelidir.

§ 4 Sonraki değişiklikler gönderiyi bölme sonucu taşımamalıdır.

- § 5 § 3'de öngörülen koşullar nedeniyle, taşımacı, aldığı talimatları yerine getiremediği takdirde, talimatları göndereni derhal bu durumdan bilgilendirmelidir.
- § 6 Taşımacının hatası halinde, sonraki bir değişikliğin yerine getirilmemesinin veya yanlış yapılmasının sonuçlarından taşımacı sorumludur. Ancak, muhtemel tazminat, eşyanın kaybı durumunda öngörüleni geçemez.
- § 7 Taşıma belgesinin ikinci nüshasının ibrazını istemeden gönderici tarafından talep edilen sonraki değişiklikleri yerine getiren taşımacı, taşıma belgesinin ikinci nüshası gönderilmişse, alıcıya karşı, bundan doğan zarardan sorumludur. Ancak, Muhtemel tazminat, eşyanın kaybı durumunda öngörüleni geçemez.

Madde 20

Taşımaya engel durumlar

- § 1 Taşımaya engel durumda, taşımacı, güzergahı değiştirerek eşyayı resen taşımanın tercih edilebilir olup olmadığına veya elinde mevcut yararlı bilgileri bildirerek hak sahibinin lehine talimat talep edilmesinin uygun olup olmadığına karar verir.
- § 2 Eğer taşımanın devam etmesi mümkün değilse, taşımacı eşyayı tasarruf etme hakkı olandan talimat ister. Taşımacı gereken zamanda talimatları alamaz ise , eşyayı tasarruf etme hakkı olanın lehine kendisine en uygun görünen tedbirleri almalıdır.

Madde 21

Teslime engel durumlar

- § 1 Teslime engel durum olması halinde, göndericinin taşıma belgesine yazdığı bir kayıt ile, teslim engeli bir durum meydana gelirse eşyanın resen geri gönderilmesini talep etmiş olma durumu hariç, taşımacının, talimat talep etmek için, bunu göndericiye derhal haber vermesi gereklidir.
- § 2 Teslime engel durumun göndericinin talimatlarının taşımacıya ulaşmasından önce sona ermesi halinde, eşya alıcıya teslim edilir. Göndericinin bundan hemen haberdar edilmesi gereklidir.
- § 3 Eşyanın alıcı tarafından reddedilmesi durumunda, göndericinin, taşıma belgesinin ikinci nüshasını veremezse bile, talimat verme hakkı vardır.
- § 4 Teslime engel durum alıcının 18.madde §§3 ila 5'e göre taşıma sözleşmesini değiştirmesinden sonra meydana gelirse, taşımacının bu alıcıyı bilgilendirmesi gereklidir.

Madde 22

Taşımaya ve teslim engeli durumlarının sonuçları

- § 1 Taşımacı, aşağıda belirtilen durumlardan doğan masrafların, bu masrafların kendi hatasından kaynaklanmadıkça, ödenmesini talep hakkı vardır;

- a) talimat talebi,
- b) alınan talimatların yerine getirilmesi,
- c) talep edilen talimatların kendisine ulaşmaması veya zamanında ulaşmaması
- d) talimat talep etmeksizin madde 20, § 1'e göre bir karar almış olması.

Özellikle alınan güzergah için geçerli taşıma ücretini tahsil edebilir ve buna tekabül eden süreleri kullanabilir.

§ 2 Taşımacı, madde 20, § 1 ve madde 21, § 1'de belirtilen durumlarda, masrafları hak sahibine ait olmak üzere eşyayı derhal boşaltabilir. Bu boşaltmadan sonra, taşıma bitmiş olur. Taşımacı bu halde hak sahibi hesabına eşyanın muhafazasını üstlenir. Ancak eşyayı üçüncü bir şahsa emanet edebilir ve bu halde sadece bu üçüncü şahsın akla uygun seçiminden sorumludur. Eşya taşıma sözleşmesinden doğan alacaklar ve diğer tüm masraflar yüklenmiş olarak kalır.

§ 3 Eşyanın çabuk bozulabilir doğası ve durumunun olanak vermesi, veya muhafaza masraflarının eşyanın kıymetine nazaran orantısız olması halinde, taşımacı, hak sahibinin talimatını beklemezsizin eşyanın satışını yaptırabilir. Diğer durumlarda, makul bir süre içinde, hak sahibinden yerine getirilmesi mantiken istenebilir olan tersi talimatlar alınmaması halinde de satışını yaptırabilir.

§ 4 Eşya satılmış ise, satış geliri, eşyaya yüklenen masraflar düşüldükten sonra, hak sahibinin tasarrufuna verilmelidir. Eğer gelir, bu masrafların altında ise, gönderici farkı ödemelidir.

§ 5 Satış durumundaki uygulama tarzı eşyanın bulunduğu yerdeki yasalarla ve talimatlarla veya bu yerin teamülleri ile belirlenir.

§ 6 Taşımaya veya teslim engeli durumunda, eğer gönderici zamanında talimat vermez ise ve taşımaya veya teslim engeli durumu § 2 ve 3'e göre kaldırılamaz ise, taşımacı eşyayı göndericiye geri yollayabilir veya gerekçelendirilmiş ise masrafları göndericiye ait olmak üzere imha edebilir.

Fasıl III Sorumluluk

Madde 23

Sorumluluğun temeli

§ 1 Taşımacı, eşyanın teslim alınışından teslim edilmesine kadar meydana gelen eşyanın kaybı veya kısmi kaybindan ve hasarı ile, kullanılan demiryolu alt yapısı ne olursa olsun teslim süresinin aşılmasından doğan zarardan sorumludur.

§ 2 Kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılmasına, hak sahibinin bir hatası, taşımacının hatasından doğmayan hak sahibinin bir talimatı, eşyanın kendi bozukluğu (içten bozulma, yolda fire vb.) veya taşımacının önleyemeyeceği durumlar veya çare bulamayacağı sonuçlar neden oldu ise, taşımacı, bu sorumluluktan kurtulur.

§ 3 Nakliyeci, kayıp veya hasarın aşağıdaki olaylardan bir veya daha çoğuna bağlı özel risklerden kaynaklandığı ölçüde, bu sorumluluktan kurtulur.

- a) Genel taşıma koşulları gereği açık vagonlarla gerçekleştirilen taşıma, veya bu taşıma belgesi üzerinde özellikle kararlaştırıldığı ve kaydedildiği takdirde; atmosfer etkileri sonucunda eşyaların maruz kaldığı zararlar saklı kalmak kaydıyla, Intermodel taşıma ünitesinde yüklü ve vagonlarla taşınan kapatılmış kara yolu araçlarındaki eşyalar açık vagonlarla taşınmış olarak kabul edilmez; açık vagonla eşya taşınmasında, gönderici muşamba kullanıyorsa, taşımacı, Genel taşıma koşullarına göre açık vagonlarla taşınmayan eşyalar söz konusu olsa bile, muşambalanmamış açık vagonlarla yapılan taşımada kendisine düşen sorumlulukla aynı sorumluluğu üstlenir;
- b) Ambalajlanmadığı veya kötü ambalajlandığında, türleri gereği kayıp veya hasar tehlikesine maruz olan eşyalar için, ambalaj yokluğu veya kusuru;
- c) Eşyaların gönderici tarafından yüklenmesi veya alıcı tarafından boşaltılması;
- d) Eşyanın bizzat cinsine bağlı nedenlerle, özellikle kırılma, paslanma, içten ve kendiliğinden bozulma ile kısmen veya tamamen kayıp veya hasara uğrayabilen bazı eşya cinsi;
- e) Kolilerin, düzensiz, yanlış veya eksik ifadesi veya numaralanması;
- f) Canlı hayvan taşınması;
- g) Taşıma belgesinde belirtilmiş, gönderici ve taşımacı arasında sözleşmeler veya geçerli hükümler gereği, muhafız refakati altında gerçekleştirilmesi gereken taşıma, şayet kayıp veya hasar muhafız refakatinin önlemeyi amaçladığı bir riskten meydana geliyorsa;

Madde 24

Demiryolu araçlarının eşya olarak taşınması durumunda sorumluluk

§ 1 Kendi tekerlekleri üzerinde seyreden ve eşya olarak taşımaya verilen demiryolu araçlarının taşınması durumunda, taşımacı, teslim alınmasından teslim edilmesine kadar meydana gelen araç veya parçalarının kaybindan veya hasarlarından ve zararın kendi hatasından kaynaklanmadığını ispatlamadığı ölçüde teslim süresinin aşılmasından meydana gelen zarardan sorumludur.

§ 2 Taşımacı, aracın iki tarafına kaydedilmemiş veya ona refakat eden envanterde belirtilmemiş aksesuarlarının kaybindan doğan zararı karşılamaz.

Madde 25

İspat Yükümlülüğü

- § 1** Kayıp, hasar ve teslim süresinin aşılmasına, madde 23, § 2 de öngörülen olayların birinin neden olduğunun ispatı taşımacıya düşer.
- § 2** Taşımacının kayıp veya hasarın, olay koşulları nedeniyle madde 23, paragraf 3 de öngörülen özel risklerden biri veya bir çoğundan meydana gelebildiğini saptadığı takdirde, kayıp veya hasarın bunlardan kaynaklandığı karinesi vardır. Hak sahibi yine de, zararın tamamen veya kısmen bu risklerden birinin neden olmadığını ispatlama hakkını muhafaza eder.
- § 3** 2'ye göre karine, anormal önemde bir kayıp veya koli kaybı varsa, madde 23, paragraf 3 bent a) da öngörülen halde geçerli değildir.

Madde 26

Birbirini takip eden taşımacılar

Tek bir taşıma belgesine konu teşkil eden bir taşımanın bir çok taşıeron taşımacı tarafından gerçekleştirildiği takdirde, eşyayı taşıma belgesi ile birlikte teslim alan her taşımacı, taşıma belgesinin özel koşullarına göre taşıma sözleşmesine katılır ve bundan doğan görevleri üstlenir. Bu durumda, her taşımacı, teslim kademeye kadar toplam parkurdaki taşımanın ifasından sorumludur.

Madde 27

Taşıeron taşımacı

- § 1** Taşımacı, kendisine taşıma sözleşmesinde tanınan bir yetkinin uygulanmasından olsun veya olmasın, taşımanın ifasını tamamen veya kısmen bir taşıeron taşımacıya verdiğinde, taşımacı taşımanın tümünden daha az sorumlu kalmaz.
- § 2** Taşımacının sorumluluğunu düzenleyen iş bu Tektip Kuralların tüm hükümleri kendisi tarafından gerçekleştirilen taşımada taşıeron taşımacının sorumluluğuna da uygulanır. 36 ve 41. maddeler, taşıeron taşımacının taşımanın gerçekleştirilmesi için başvurduğu servisteki görevlilere ve diğer tüm personele karşı bir dava açıldığında uygulanır.
- § 3** Taşımacının iş bu Tektip Kurallar gereği kendisine düşmeyen görevleri üstlendiği veya bu Tektip Kurallarla kendisine verilen haklarından vazgeçtiği her özel sözleşme özel olarak ve yazılı olarak bunu kabul etmemiş taşıeron taşımacı için sonuçsuzdur. Taşıeron taşımacı bu sözleşmeyi kabul etmiş olsun veya olmasın, taşımacı yine de söz konusu özel sözleşmeden doğan görevlere veya feragatlara bağlı kalır.
- § 4** Taşımacı ve taşıeron taşımacı sorumlu olduğunda ve sorumlu olduğu ölçüde, sorumlulukları müteselsildir.

§ 5 Taşımacı, taşıyon taşımacı ve taşımanın gerçekleştirilmesi için başvurduğu servisteki görevliler ve diğer tüm personel tarafından borçlanılan toplam tazminat tutarı, işbu Tektip Kurallarda öngörölen sınırlardan fazla olmaz.

§ 6 İş bu madde taşımacı ile taşıyon taşımacı arasında olabilen rücu haklarına dokunmaz.

Madde 28

Tekrar sevk durumunda zarar karinesi

§ 1 İşbu Tektip Kurallara göre sevk edilen bir gönderi, aynı hükümlere tabi bir tekrar sevke konu teşkil ettiği taktirde ve bu tekrar sevkten sonra kısmı bir kayıp veya bir hasar tespit edildiği taktirde, eğer gönderi taşımacının koruması altında kalmış ve tekrar sevk yerine geldiği gibi tekrar sevk edilmiş ise, son taşıma sözleşmesinin etkisiyle kısmı bir kayıp veya bir hasarın meydana geldiği karinesi vardır.

§ 2 Bu karine, iş bu Tektip Kurallar ilk sevk yeri ile son varış yeri arasındaki direkt sevk durumunda geçerli olmuş ise, tekrar sevkten önceki taşıma sözleşmesi bu hükümlere tabi olmadığına da geçerlidir.

§ 3 Tekrar sevkten önceki taşıma sözleşmesi, iş bu Tektip Kurallarla karşılaştırılabilir türden demiryolu ile uluslararası doğru eşya taşımaya ilişkin bir sözleşmeye tabi olmuş ise ve bu sözleşme bu Tektip Kurallara göre sevk edilen gönderiler lehinde aynı hak karinesi içeriyorsa, bu karine de ayrıca geçerlidir.

Madde 29

Eşyanın kayıp karinesi

§ 1 Şayet eşya alıcıya teslim süresinin bitimini takip eden otuz gün içinde teslim edilmemiş, veya alıcının emrine verilmemişse, hak sahibi eşyayı başka kanıtlar sunmak zorunda kalmaksızın, kaybolmuş telakki edebilir.

§ 2 Hak sahibi, kaybolmuş eşya için tazminat ödenmesini kabul ederken, tazminatın ödenmesini izleyen yıl içinde eşyanın tekrar bulunması durumunda, kendisine derhal yazılı olarak haber verilmesini talep edebilir. Nakliyeci bu talebi yazılı olarak, talep eder.

§ 3 § 2'de belirtilen bildirim alınışını izleyen otuz gün içinde hak sahibi, taşıma sözleşmesinden doğan alacakların ödenmesi karşılığında ve gerektiğinde bu tazminata dahil edilmiş olması gereken masraflardan düşöldükten sonra, alınan tazminatın iadesi karşılığında eşyanın kendisine teslim edilmesini isteyebilir. Ancak, madde 33 ve 35'de öngörölen teslim süresinin aşılmasına ilişkin tazminat haklarını muhafaza eder.

§ 4 Gerek § 2'de belirtilen talep, gerekse § 3'de belirtilen süre içinde verilmiş talimat olmaması halinde, veya eşya tazminatın ödenmesinden bir yıldan fazla bir sürede bulunursa, taşımacı eşyanın bulunduğu yerde yürürlükte olan yasa ve talimatlara göre tasarrufta bulunur.

Madde 30

Kayıp durumunda tazminat

- § 1 Eşyanın tümüyle veya kısmen kaybı durumunda, taşımacı diğer tüm zarar-zıyanlar dışında, borsadaki kura göre, yoksa, pazardaki cari bedele göre ve, her ikisi de yoksa eşyanın teslim alındığı gün ve yerdeki aynı tür ve kaliteden eşyaların mevcut değerine göre hesap edilen bir tazminatı ödemek zorundadır.
- § 2 Tazminat, noksan brüt ağırlık kilogramı başına 17 hesap birimini geçmez.
- § 3 Kendi tekerlekleri üzerinde seyreden ve eşya olarak taşımaya verilen bir demiryolu aracının veya, bir intermodal taşıma ünitesi, veya bunların parçalarının kaybı durumunda, tazminat, tüm diğer zarar-zıyanlar dışında, aracın veya intermodal taşıma ünitesinin veya bunların parçalarının kayıp günü ve yerindeki mevcut değeri ile sınırlıdır. Kayıp günü ve yerinin tesbit edilmesi mümkün değilse, tazminat teslim alma gün ve yerindeki mevcut değer ile sınırlıdır.
- § 4 Nakliyeci, ayrıca, taşıma ücreti, ödenen gümrük vergileri, ve böyle vergilerin durdurulduğu sırada taşınan eşyalara ilişkin istihlak vergiler dışında, kayıp eşyanın taşınmasıyla ilişkili diğer ödenmiş olan tutarları iade etmelidir.

Madde 31

Yolda fire durumunda sorumluluk

- § 1 Türü nedeniyle yalnızca taşıma olayı ile yolda fireye genel olarak maruz kalan eşyalar konusunda, taşımacı, gerçekleştirilen parkur ne olursa olsun, sadece, aşağıdaki toleransları geçen fire kısmını karşılar:
- a) sıvı veya nemli durumda taşımaya verilmiş eşyalar için yüzde iki,
- b) kuru eşyalar için ağırlığın yüzde biri.
- § 2 Olay şartları nedeniyle, kaybın toleransa esas olan nedenlerden kaynaklanmadığı ispatlanırsa, § 1'de öngörülen sorumluluk kısıtlaması ileri sürülemez.
- § 3 Birçok kolinin tek bir taşıma belgesi ile taşınması halinde, yolda fire, çıkıştaki ağırlığın taşıma belgesinde ayrıca belirtilmesi veya başka bir şekilde tespit edilmesi halinde, her koli için hesaplanır.
- § 4 Eşyanın tümüyle kaybı durumunda veya kolinin kaybı durumunda, tazminat hesabında yol firesinden doğan herhangi bir kesinti yapılmaz.
- § 5 Bu madde 23. ve 25. Maddeleri ilga etmez.

Madde 32

Hasar durumunda tazminat

- § 1 Eşyanın hasarlanması durumunda, taşımacı, diğer tüm zarar-zıyan dışında, eşyanın değer kaybına denk düşen bir tazminatı ödemek zorundadır. Tutarı, madde 30'a

göre belirlenmiş eşyanın değerine varış yerinde tespit edilmiş değer kaybının oranı uygulanarak hesaplanır.

§ 2 Tazminat;

- a) Gönderinin tümü hasardan dolayı değer kaybına uğrarsa, tümüyle kayıp durumunda ulaşılan tutarı,
- b) Gönderinin sadece bir kısmı hasardan dolayı değer kaybederse, değer kaybına uğrayan kısmın kaybı durumunda ki tazminatın ulaşması gereken tutarı geçemez.

§ 3 Kendi tekerlekleri üzerinde seyreden ve eşya olarak taşımaya verilen bir demiryolu aracının veya bir intermodal taşıma ünitesinin, veya bunların parçalarının hasarlanması durumunda, tazminat diğer tüm zarar-zıyanlar dışında, teslim alındığı durumdaki maliyetle sınırlıdır. Kayıp durumunda borçlanılan tutarı geçemez.

§ 4 Nakliyecisi, ayrıca, § 1'de belirlenen oran dahilinde, madde 30, § 4'de öngörülen masrafları da iade etmelidir.

Madde 33

Teslim süresinin aşılması durumunda tazminat

§ 1 Bir hasar da dahil olmak üzere, bir zarar, teslim süresinin aşılmasından doğarsa, taşımacı, taşıma ücretinin dört katını geçmeyen bir tazminat ödemek zorundadır.

§ 2 Eşyanın tümüyle kaybı durumunda, § 1'de öngörülen tazminat, madde 30'da öngörülen ile bir arada verilmez.

§ 3 Eşyanın kısmi kaybı durumunda, § 1'de öngörülen tazminat, gönderinin kaybolmamış kısmının taşıma ücretinin dört katını geçmez.

§ 4 Teslim süresinin aşılmasından doğmayan eşya hasarı durumunda, § 1'de öngörülen tazminat, gerekirse, madde 32'de öngörülen ile toplanır.

§ 5 Hiçbir halde § 1'de öngörülen tazminatın madde 30 ve 32'de öngörülenlerle toplamı, eşyanın tümüyle kaybı durumunda borçlanılması gereken olan tazminatı aşan bir tazminat ödemesine neden olmaz.

§ 6 Madde 16, §1'e göre teslim süresinin sözleşmeyle düzenlenmesi halinde, bu sözleşme § 1'de öngörülenlerden daha farklı tazmin şekilleri öngörebilir. Şayet bu durumda, madde 16 §§ 2 ila 4'de öngörülen teslim süreleri geçiliyorsa, hak sahibi ister adı geçen sözleşme ile öngörülen tazminatı, isterse §§ 1 ila 5'de öngörülen tazminatı talep edebilir.

Madde 34

Kıymet bildiriminde tazminat

Gönderici ve taşımacı, göndericinin taşıma belgesi üzerinde, madde 30, §2'de öngörülen sınırı geçmeyen bir eşya değeri bildirmesine karar verebilirler. Bu durumda, beyan edilen tutar bu sınırın yerini alır.

Madde 35

Teslimde kıymet bildiriminde tazminat

Gönderici ve taşımacı, göndericinin taşıma belgesi üzerinde, rakamlarla teslimde özel kıymet tutarı kaydetmesine karar verebilirler. Teslimde kıymet beyan edilmesi durumunda, madde 30, 32 ve 33'de öngörülen tazminatlar dışında, beyan edilen tutara kadar ispatlanmış ek zararlarında telafisi talep edilebilir.

Madde 36

Sorumluluk sınırlarının aşılması hakkının bitimi

Madde 15, §3'de, madde 19, §§ 6 ve 7'de ve madde 30, 32 ila 35'de öngörülen sorumluluk sınırları, şayet taşımacının böyle bir zararı teşvik etmek niyetiyle, isterse sonucunu düşünmeden ve böyle bir zararın muhtemelen doğabileceği bilinciyle işlediği bir hata veya bir eylemden zararın kaynaklandığı ispat edilirse, uygulanmaz.

Madde 37

Tahvil ve faizler

- § 1** Tazminatın hesaplanması yabancı para birimlerinde ifade edilmiş tutarların tahvilini gerektiriyorsa, bu, tazminatın ödeme gün ve yerindeki kura göre yapılır.
- § 2** Hak sahibi, madde 43'de öngörülen tazminat talebinin yapıldığı gün veya tazminat talebi yok ise, mahkemede talep edildiği gün itibarıyla yıllık yüzde beş olarak hesap edilmiş tazminat faizi talep edebilir.
- § 3** Şayet hak sahibi, kendisince tespit edilen uygun bir süre içinde, tazminat talebinin kesin aktarılması için gerekli kanıtlayıcı belgeleri taşımacıya teslim etmez ise, faizler tespit edilen süre ile bu belgelerin gerçek verilmesi arasında işlemez.

Madde 38

Demiryolu-Denizyolu trafiğinde sorumluluk

- § 1** Sözleşmenin madde 24,§ 1'de belirtilen deniz hatlarını kapsayan demiryolu-denizyolu taşımalarında, her üye Devlet, gerekli ibarenin, iş bu Tektip Hükümlere tabi hatlar listesine kaydedilmesini talep ederek, madde 23'de öngörülenlere aşağıda belirtilen muafiyet nedenlerinin tümünü ekleyebilir.
- a) taşımacının kendi eylemi veya kendi hatasının, kaptanın, denizcilerin, gemi klavuzunun veya görevlilerinin eylemi veya hatasının neden olmadığının ispatını yapması şartıyla, yangın;

- b) hayat veya denizdeki canlıları kurtarma veya kurtarma teşebbüsü;
- c) taşıma belgesinde verilen göndericinin rızası ile güverte üzerine yüklenmiş olması ve vagon üzerinde olmaması şartıyla, eşyanın geminin güvertesi üzerine yüklenmesi,
- d) deniz veya diğer su yollarının tehlike veya kazaları.

§ 2 Taşımacı, sadece, kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılmasının deniz parkurunda, eşyanın gemiye yüklenmesinden gemiden indirilmesine kadar meydana geldiğini ispatlaması halinde, § 1’de belirtilen muafiyet nedenlerinden yararlanabilir.

§ 3 Taşımacı § 1’de öngörülen muafiyet nedenlerinden yararlandığı takdirde, şayet hak sahibi kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılmasının, taşımacının, kaptanın, denizcilerin, gemi klavuzunun veya taşımacının kullandığı kişilerin bir hatasından doğduğunu ispatlarsa, taşımacı, yine de sorumludur.

§ 4 Aynı deniz parkuru, Sözleşmenin madde 24, § 1’e göre hatlar listesinde kayıtlı birçok kuruluş tarafından kullanılıyorsa, bu parkurda geçerli sorumluluk rejimi bütün bu kuruluşlar için aynı olmalıdır. Ayrıca, bu kuruluşlar birçok üye Devletin talebiyle listeye kaydedilmiş olduğu takdirde, bu rejimin benimsenmesi, bu Devletler arasındaki bir anlaşmaya önceden konu teşkil etmesi gerekir.

§ 5 §§ 1 ve 4’e uygunlukla alınan tedbirler, Genel Sekretere bildirilir. Bu tedbirler, en erken, Genel Sekreterin bunları diğer üye Devletlere tebliğ ettiği günden itibaren otuz günlük bir sürenin bitiminde yürürlüğe girer. Yoldaki gönderiler, sözü edilen tedbirlerden etkilenmez.

Madde 39

Nükleer kaza durumunda sorumluluk

Taşımacı, nükleer bir kazanın neden olduğu zarar halinde, Tektip Kurallar uyarınca kendine yüklenen sorumluluktan kurtulur ve bir Devletin Nükleer enerji sahasında sorumluluğu düzenleyen yasa ve yönetmeliklerinin uygulanması ile, bu zarardan nükleer tesisi işleten veya işletmecinin yerini alan kişi sorumludur.

Madde 40

Taşımacının sorumlu olduğu kişiler

Taşımacı, taşımanın gerçekleştirilmesi için başvurduğu servisteki görevlilerinden ve diğer tüm personelden, bu görevli ve personelin görevlerinin ifası içinde hareket etmeleri halinde, sorumludur. Taşımanın gerçekleştiği demiryolu alt yapısının idarecileri, taşımanın gerçekleştirilmesi için taşımacının başvurduğu servisteki kişiler olarak kabul edilir.

Madde 41

Diğer davalar

§ 1 İş bu Tektip Kuralların uygulandığı bütün durumlarda, niteliği ne olursa olsun, bütün sorumluluk davaları bu hükümlerin koşul ve sınırlandırmaları dahilinde sadece taşımacıya karşı açılabilir.

- § 2 Madde 40 uyarınca taşımacının sorumlu olduğu görevliler ve diğer şahıslara karşı açılan bütün davalar içinde aynı şey söz konusudur.

Fasıl IV

Hakların kullanılması

Madde 42

Tespit zaptı

- § 1 Bir kısmı kayıp veya hasar taşımacı tarafından saptandığında veya öyle olduğu sanıldığında, hak sahibi kayıp veya hasarın olduğunu ileri sürdüğü zaman, taşımacının, mümkünse hak sahibinin huzurunda, zararın cinsine göre, eşyanındurumunu, miktarını ve mümkün olduğunca zararın önemini, sebebini ve meydana geldiği yeri saptayan bir tutanağı hemen düzenlemesi gereklidir.
- § 2 Bu tutanağın bir kopyasının ücretsiz olarak hak sahibine verilmesi gereklidir.
- § 3 Hak sahibi tutanağın saptadığı şeyleri kabul etmediği takdirde, eşyanın durumunun ve miktarının ve de zararın nedeninin ve tutarının taraflarca veya mahkeme yoluyla görevlendirilen bir uzman tarafından saptanması talep edilebilir. Dava usulü saptamanın yapıldığı Devletin yasa ve yönetmeliklerine tabidir.

Madde 43

Hak iddiaları

- § 1 Taşıma sözleşmesi ile ilgili hak iddialarının, kendisine karşı hukuki davanın açılabilirdiği taşımacıya yazılı olarak gönderilmesi gerekir.
- § 2 Hak iddiasında bulunma hakkı taşımacıya karşı dava açma hakkını haiz olan şahıslara aittir.
- § 3 Göndericinin hak iddiasını sunmak için taşıma belgesinin ikinci nüshasını ibraz etmesi gereklidir. Bunu yapamaması halinde, gönderici, alıcının yetki belgesini ibraz etmeli veya alıcının gönderiyi reddettiğini ispat etmesi gerekir.
- § 4 Hak iddiasını sunmak için alıcının, eğer kendisine teslim edildi ise taşıma belgesini ibraz etmesi gerekir.
- § 5 Hak sahibinin hak iddiasına ilişirmeyi yararlı gördüğü taşıma belgesinin, taşıma belgesi ikinci nüshasının ve diğer belgelerin ya asıllarının ya da eğer taşımacı talep ederse, gereken şekilde aslına uygun olduğu onaylanmış kopyalarının ibraz edilmesi gereklidir.
- § 6 Hak iddiasının ödenmesi sırasında, taşımacı ödemenin tespitini üzerine kaydetmek amacıyla, orijinal halde taşıma belgesini, taşıma belgesi ikinci nüshasını veya rambursman bültenini isteyebilir.

Madde 44

Taşıyıcıya karşı dava açabilen şahıslar

- § 1** §§ 3 ve 4 saklı kalmak kaydıyla, taşıma sözleşmesine dayalı hukuki davalar:
- a) alıcının:
    - 1. taşıma belgesini çektiği,
    - 2. eşyayı kabul ettiği veya
    - 3. madde 17, §3 veya madde 18 §3 uyarınca kendine ait hakları kullandığı ana kadar göndericiye,
  - b) alıcının:
    - 1. taşıma belgesini çektiği,
    - 2. eşyayı kabul ettiği veya
    - 3. madde 17, §3 veya madde 18 §3 uyarınca kendine ait hakları kullandığı andan itibaren alıcıya aittir.
- § 2** Madde 18 §5 uyarınca, alıcının tayin ettiği şahsın taşıma belgesini çektiği, eşyayı kabul ettiği veya madde 17, §3 gereği kendine ait hakları kullandığı andan itibaren alıcının bu hukuki davayı açma hakkı sona erer.
- § 3** Taşıma sözleşmesi uyarınca ödenen bir tutarın iadesi ile ilgili hukuki dava sadece ödemeyi yapana aittir.
- § 4** Rambursmanlarla ilgili hukuki dava göndericiye aittir.
- § 5** Göndericinin hukuki davalar açmak için, taşıma belgesinin ikinci nüshasını ibraz etmesi gereklidir. Bunun olmaması durumunda, göndericinin alıcının yetki belgesini ibraz etmesi veya alıcının gönderiyi reddettiğini ispat etmesi gereklidir. İhtiyaç halinde, göndericinin taşıma belgesinin olmadığını veya kayb olduğunu ispat etmesi gereklidir.
- § 6** Alıcı dava açmak için, eğer kendisine teslim edilmişse, taşıma belgesini ibraz etmelidir.

Madde 45

Kendisine karşı dava açılabilen taşımacılar

- § 1** Taşıma sözleşmesine dayanan hukuk davaları, §§ 3 ve 4 saklı kalmak kaydıyla, sadece ilk veya son taşımacıya karşı veya dava konusu olayın meydana geldiği taşıma kısmını gerçekleştirene karşı açılabilir.

- § 2 Birbirini takip eden taşımacılar tarafından gerçekleştirilen taşımalar halinde, kendi muvafakatiyle taşıma belgesine adı kaydedilen taşımacı, ne eşyayı ne de taşıma belgesini almasa bile, § 1 uyarınca dava edilebilir.
- § 3 Taşıma sözleşmesi uyarınca ödenen bir tutarın iadesi ile ilgili hukuki dava, bu tutarı tahsil eden taşımacıya veya bu tutarı lehine tahsil ettiği taşımacıya karşı açılabilir.
- § 4 Rambursmanlarla ilgili hukuki dava sadece eşyayı sevk yerinde teslim almış taşımacıya karşı açılabilir.
- § 5 Hukuki dava, aynı taşıma sözleşmesine dayanan bir esas dava ile ilgili mahkemeye karşı dava veya def'i davası olarak sunulduğunda, § 1 ila 4'de belirtilen taşımacılardan başka bir taşımacıya karşı açılabilir.
- § 6 İş bu Tektip Kurallar taşeron taşımacıya uygulandığı ölçüde, taşeron taşımacıya karşı da dava açılabilir.
- § 7 Davacının birçok taşımacı arasında bir seçimi varsa, seçim hakkı, hukuki dava bunlardan birine açılır açılmaz sona erer; Bu aynı zamanda, davacının bir veya birçok taşımacı ile taşeron taşımacı arasında seçim yapması halinde de geçerlidir.

Madde 46

Yetki

- § 1 İş bu Tektip Kurallara dayalı hukuki davalar tarafların muvafakati ile tayin edilen üye Devletlerin mahkemelerinde veya :
- a) davacının ikametinin veya halen oturduğu evin, ana merkezinin veya şubesinin veya taşıma sözleşmesini akdetmiş olan acentenin bulunduğu,veya
- b) eşyanın teslim alındığı yer veya teslim edileceği yerin bulunduğu toprak üzerindeki Devletin mahkemelerinde açılabilir. Diğer mahkemeler kullanılamaz.
- § 2 İş bu Tektip Kurallara dayalı bir davanın § 1 e göre yetkili mahkemede yapılması halinde, veya böyle bir uzlaşmazlıkta karar böyle bir mahkeme tarafından verilmişse, aynı nedenle aynı taraflar arasında, ilk davanın açıldığı mahkemenin kararının yeni davanın açıldığı Devlette ifası mümkün olmadıkça, yeni herhangi bir dava açılmaz.

Madde 47

Davanın düşmesi

- § 1 Hak sahibi tarafından eşyanın teslim alınması, kısmi kayıp, hasar veya teslim süresinin aşılması durumunda, taşıma sözleşmesinden doğan taşımacıya karşı açılmış her davayı sona erdirir.
- § 2 Ancak, aşağıdaki durumlarda dava sona ermez:
- a) kısmi kayıp ve hasar durumunda, eğer:

1. kayıp veya hasar, 42.madde uyarınca hak sahibi tarafından eşyanın teslim alınmasından önce saptandı ise,
  2. 42.madde uyarınca yapılması gerekli olan tespit sadece demiryolunun hatası ile unutulmuş ise;
  - b) hak sahibi tarafından eşyanın teslim alınmasından sonra olduğu saptanan gözle görülmeyen zarar durumunda eğer hak sahibi:
    1. zararın açığa çıkmasından sonra hemen ve en geç eşyanın teslim alınmasını takip eden yedi gün içinde 42.madde uyarınca tespitin yapılmasını talep ederse, ve
    2. ayrıca, zararın taşımaya kabul ile teslimi arasında meydana geldiğini ispat ederse;
  - c) teslim süresinin aşılması durumunda, eğer hak sahibi altmış gün içinde, madde 45 §1'de belirtilen taşımacılardan biri nezdinde haklarını kullanırsa;
  - d) hak sahibi, zararın, gerek böyle bir zararı teşvik etmek niyetiyle, gerekse sonucunu düşünmeden ve bu tür bir zararın muhtemelen doğabileceği bilinci ile yapılan bir eylem veya ihmalden doğduğunu ispatlarsa.
- § 3** Eğer eşya madde 28 uyarınca tekrar sevk edildi ise, önceki taşıma sözleşmelerinin birinden doğan kısmi kayıp ve hasar durumunda davalar, bir tek sözleşme söz konusu imiş gibi sona erer.

Madde 48

Zaman aşımı

- § 1** Taşıma sözleşmesinden doğan dava bir yılda zaman aşımına uğrar. Ancak, aşağıda belirtilen davalar söz konusu ise zaman aşımı iki yıldır:
- a) taşımacı tarafından alıcıdan tahsil edilen bir rambursmanın ödenmesi ile ilgili dava;
  - b) taşımacı tarafından yapılan bir satıştan elde edilen gelirin ödenmesi ile ilgili dava;

- c) gerek böyle bir zararı teşvik etmek niyetiyle, gerekse sonucunu düşünmeden ve bu tür bir zararın muhtemelen doğabileceği bilinci ile yapılan bir eylem veya ihmalden doğan zarar nedeni dava;
- d) 28.maddede öngörülen durumda, tekrar sevkten önceki taşıma sözleşmelerinden birine dayanan dava.

§ 2 Zaman aşımı aşağıda belirtilen günlerde başlar:

- a) tamamen kayıp için tazminatla ilgili davada: teslim süresinin bitimini takip eden otuzuncu gün;
- b) kısmi kayıp hasar, hasar veya teslim süresinin aşılması ile ilgili davada: teslim yapıldığı gün;
- c) diğer tüm hallerde: hakkın kullanılabilirdiği gün.

Zaman aşımının başlangıcı olarak belirtilen gün süreye dahil edilmez.

§ 3 Zaman aşımı, 43. madde uyarınca yazılı hak iddiasından, taşımacının yazılı olarak hak iddiasını reddettiği ve belgeleri iade ettiği güne kadar olan süre için durur. Hak iddiasının kısmen kabulü durumunda, zaman aşımı başvurunun anlaşmazlık olan kısmı için tekrar işlemeye başlar. Hak iddiasının veya cevabın alındığının ve belgelerin iade edildiğinin ispatı bu olayı ileri süren tarafın yükümlülüğündedir. Konusu aynı olan daha sonraki hak iddiaları zaman aşımına ara vermez.

§ 4 Zaman aşımına uğrayan dava bir karşı dava veya def'i davası şeklinde bile olsa açılmaz.

§ 5 Diğer taraftan, zaman aşımının durması veya kesilmesi ulusal hukuk tarafından düzenlenir.

Fasıl V

Nakliyecilerin kendi aralarındaki ilişkiler

Madde 49

Dekont

§ 1 Taşıma ücretlerini veya taşıma sözleşmesinden doğan diğer alacakları çıkışta veya varışta tahsil eden, veya bu ücret veya diğer alacakları tahsil etmiş olması gereken her taşımacının ilgili taşımacılara hisselerini ödemesi gereklidir. Ödeme şekilleri taşımacılar arasında yapılan sözleşme ile saptanır.

§ 2 Madde 12 birbirini takip eden taşımacılar arasındaki ilişkilere de uygulanır.

Madde 50

Rücu hakkı

§ 1 İş bu Tektip Kurallar gereği bir tazminatı ödemiş olan taşımacının aşağıdaki hükümler uyarınca taşımaya katılan diğer taşımacılara karşı rücu hakkı vardır:

- a) zarara neden olan taşımacı bundan tek sorumludur;
- b) zarara birçok taşımacı neden olduğu zaman, bunlardan herbiri neden oldukları zarardan sorumludur; eğer ayırım mümkün değilse, tazminat c) bendi uyarınca aralarında pay edilir ;
- c) eğer zarara hangi taşımacının neden olduğu ispatlanamazsa, tazminat, zarara kendilerinin neden olmadığını ispatlayanlar hariç, taşımaya katılan tüm demiryolları arasında pay edilir.; taksimat taşımacıların her birine düşen taşıma ücreti kısmı ile orantısal olarak yapılır.

§ 2 Taşımacılardan birinin borcunu ödeyemezliği durumunda, bu taşımacıya isabet eden ve kendisi tarafından ödenmeyen hisse taşımacıların her birine düşen taşıma ücreti kısmı ile orantısal olarak taşımaya katılmış olan diğer tüm taşımacılar arasında pay edilir.

Madde 51

Rücu usulü

§ 1 50.maddede öngörülen rücu haklarından birini kullanan taşımacı tarafından yapılan ödemenin doğruluğuna, tazminatın yargıç tarafından saptandığı ve kendisine karşı rücu hakkı kullanılan, usulüne uygun bir şekilde yargı yerine davet edilen taşımacı davaya müdahale edebilecek durumda olduğu zaman, itiraz edemez. Esas davayı alan yargıç yargı yerine çağrının tebliğ ve davaya müdahale için verilen süreleri saptar.

§ 2 Rücu hakkı kullanan taşımacının talebini uzlaşmadığı tüm taşımacılara karşı tek ve aynı mahkemeye yapması gereklidir. Yoksa yargı yerine davet etmediği taşımacılara karşı rücu hakkını kaybeder.

§ 3 Yargıcın aldığı tüm rücu davalarını bir tek ve aynı kararlarla karara bağlaması gereklidir.

§ 4 Rücu hakkını kullanmak isteyen taşımacı, taşımaya katılan taşımacılardan birinin ana merkezinin veya şubesinin veya taşıma sözleşmesini akdetmiş olan acentenin bulunduğu toprak üzerindeki Devletin mahkemelerini kullanabilir.

§ 5 Davanın birçok taşımacıya karşı açılması gerektiği zaman, rücu hakkını gerçekleştiren taşımacı, § 4'e göre yetkili mahkemeler arasından davasını açacağı mahkemeyi seçme hakkı vardır.

§ 6 Rücular, hak sahibince taşıma sözleşmesi ile ilgili olarak yapılan tazminat davası ile ilgili mahkemeye dahil edilemez.

Madde 52

Rücular konusunda sözleşmeler

Taşımacılar, madde 49 ve 50'ye aykırı hükümleri kendi aralarında kararlaştırabilirler.